

Uczniowie do zadań specjalnych

Service learning

Zagadnienie możliwości praktycznego zastosowania zdobywanej w szkole wiedzy to jeden z najczęściej poruszanych problemów współczesnej edukacji. Metoda *service learning*, w ramach której uczniowie angażują się w prace na rzecz społeczności lokalnej, korzystając ze zdobytych w szkole wiedzy i umiejętności, pozwala młodym ludziom wykorzystać przyswojone wiadomości w konkretnym działaniu.

dr Marta Majorczyk

Service learning można przetłumaczyć jako uczenie się w służbie społeczeństwu, uczenie się przez zaangażowanie/doświadczenie/działanie albo przyswajanie treści programowych poprzez pracę na rzecz społeczności lokalnej.

Obecnie *service learning* – jako strategia uczenia – jest jedną z najbardziej rozwijających się koncepcji w szkolnictwie, którą można powiązać z programem każdego przedmiotu czy kursu, angażując wszystkich uczniów. Funkcjonuje w systemach edukacji Argentyny, Chile, Singapuru, Stanów Zjednoczonych, Australii, Kanady, Kolumbii, Niemiec, Irlandii, Włoch, Japonii, Meksyku, Republiki Południowej Afryki, Hiszpanii czy Wielkiej Brytanii. Podejmowane w ramach *service learning* działania dotyczą różnych problemów społecznych związanych z lokalnym środowiskiem.

Service learning do pewnego stopnia przypomina staż, praktyki, badania terenowe, wolontariat czy metodę projektową, ale różni się od nich tym, że kładzie równy nacisk na pracę społeczną i na naukę, a celem metody jest zapewnienie korzyści temu, kto wykonuje pracę i temu, kto jest jej beneficjentem.

Założenia, cele i skuteczność *service learning*

Service learning zakłada, że edukacja jest realizowana przez zaangażowanie ucznia w pracę społeczną zintegrowaną z celami określonymi w podstawie programowej. Liczy się osadzone w kontekście doświadczenie ucznia, stanowiące podstawę uczenia się opartego na aktualnych i autentycznych sytuacjach, do których dochodzi w danej społeczności, w lokalnym otoczeniu i wśród mieszkańców, będących zasobem służącym uczeniu się.

Najważniejszymi celami *service learning* są uświadomienie uczniom wartości i przydatności wiedzy, pomoc im w dostrzeżeniu możliwości jej zastosowania w sytuacjach życia codziennego, podwyższenie wyników w nauce oraz wsparcie w rozwoju postawy obywatelskiej.

Uczenie się oparte na pracy na rzecz społeczności pozwala połączyć kilka ważnych elementów składających się na dobrą jakość nauczania i optymalne przyswajanie wiedzy: możliwość autentycznego uczenia się, aktywne uczestnictwo, wykorzystywanie podejścia konstruktywistycznego, wzmacnianie współpracy, partnerstwa

i współdziałania, wychodzenie naprzeciw indywidualnym potrzebom i zainteresowaniom uczniów oraz zachęcanie ich do brania odpowiedzialności za proces uczenia się.

W omawianej koncepcji uczniowie stają się twórcami, a nie odbiorcami wiedzy. Sami udzielają pomocy, przyjmują rolę aktywną. Do określonego problemu społecznego mogą odnieść się przez pracę bezpośrednią (przygotowanie i rozdawanie posiłków dla bezdomnych) lub pośrednią (opracowanie raportu i rekomendacji dla dyrekcji schroniska dla bezdomnych w zakresie jego funkcjonowania). Niezależnie od wybranej formy pracy *service learning* ma umożliwić wykorzystanie zdobytej wiedzy merytorycznej w złożonej sytuacji społecznej.

Z przeprowadzonych do tej pory badań nad omawianym podejściem do uczenia się jasno wynika, że ma ono wpływ na:

- osiągnięcia szkolne i sukces edukacyjny ucznia – rozwijają się umiejętności pisania, czytania, matematyczne, wykorzystywane są wiadomości z zakresu gramatyki, nauk ścisłych, wiedzy o społeczeństwie; dostrzega się wyższy poziom motywacji do nauki, uczniowie rzadziej wagarują, sprawiają mniej problemów związanych z zachowaniem i dyscypliną, zwiększają się wśród nich poziom zainteresowania szkołą i zaangażowanie w to, co się w niej dzieje,
- rozwój obywatelski – wśród uczniów kształtują się prawidłowa postawa obywatelska, odpowiedzialność społeczna, większa świadomość polityczna i zaangażowanie w ten obszar życia społecznego, zwiększa się też gotowość do udziału w inicjatywach obywatelskich, uczniowie chętnie angażują się w wolontariat,
- rozwój moralny – *service learning* ma wpływ na kształtowanie systemów wartości uczniów,

- rozwój zawodowy – uczniowie realizujący program nauczania poprzez *service learning* są lepiej przygotowani do podjęcia pracy zawodowej,
- rozwój osobisty – kształtowanie zdrowego trybu życia, zwiększenie pewności siebie,
- rozwój społeczny – widoczny wpływ zaobserwować można w zakresie rozbudzania i rozwijania umiejętności liderkich i przywódczych oraz umiejętności współpracy z innymi.

Service learning daje okazję do rozwijania takich dyspozycji jak:

- otwartość w dostrzeganiu problemów oraz gotowość do ich rozwiązywania,
- odwaga w podejmowaniu ryzyka i gotowość do ponoszenia odpowiedzialności,
- operatywność w działaniu grupowym,
- wyobraźnia i zdolność do przewidywania własnych reakcji oraz zachowań innych osób,
- znajomość siebie, własnych mocnych i słabych stron.

Teoretyczne podwaliny *service learning*

Za filozoficzne podłoże *service learning* uznać można koncepcję pragmatyzmu, na której wyrosła szkoła pracy (działania) Johna Deweya. Zgodnie z tą koncepcją zadaniem nauczyciela jest stwarzanie uczniom takich sytuacji dydaktyczno-wychowawczych, które wymagają od nich aktywności w rozwiązywaniu praktycznych problemów dotyczących rzeczywistych i autentycznych potrzeb uczniów oraz ich zainteresowań. Uczeń zdobywa wiedzę samodzielnie przez działanie, doświadczenie i rozwiązywanie praktycznych problemów. Przekaz nowych informacji w ramach wykładów czy lektury podręcznika traktować należy jako incydentalny w rozwoju myślenia, jako instrument działania. Łatwiej i lepiej uczyć się tego, co uznajemy za ważne i przydatne dla siebie, a uświadczenie sobie, do czego można w praktyce zastosować nową wiedzę, wzmacnia przecież motywację do uczenia się.

Drugą ważną koncepcją, na której opiera się *service learning*, jest konstruktywistyczna teoria uczenia się podkreślająca aktywność człowieka w procesie zdobywania wiedzy. Odbyna się on w ciągłym kontakcie ze środowiskiem i w konfrontacji jednostki z samą sobą, aby w efekcie doprowadzić do rekonstrukcji obrazu świata. Zadania nauczyciela, inspiratora i inicjatora uczenia się to stawianie przed uczniami atrakcyjnych dla nich problemów oraz organizowanie nauczania wokół podstawowych pojęć/problemów/pytań czy sytuacji, ponieważ uczniowie